Ven 13/395

דבורים ל (בבא א) לא יבין אל לא יבין ל כיוון

Az ősök intézkedése folytán Elül hónap első napjától kezdve hangzik fel évszázadokon át a sófárkürt harsogása, melyet rabbinikus melódiás hangjával kíséretben van bennünk feléberesztenie komoly vizsgálódásunkat életünk, gondolkodásunk, cselekvéseink s terveink felett, hogy kibújunk s egyszerre kellő invesztíval felszerelve jöhessünk ugyanúgy az isten elé, hogy minden mulasztásunk tudatában jobb belátásunk erőszerű megfogamzott elhatározásával tegyünk fogadalmat helyesebb életünk folytatására, igazabb tettekre megérettségre. Már az önvizsgálódásunk szent célja szerint az ősi ünnepnapján esik, amidőn dicsőnek figyelmünket a világ teremtőjétől szigorú ítéletet terjesztettünk Isten szellemének bennünk lakó visszfénye: a lelkiismeret, ámde ~~egyszer~~ áthatva az ünnep szép fontosságától s kevesebb a komor emlékek felidézett évszázadok által, midőn a bánat és az öröm, a félelem s reménynek ellentétes érzetei kétségbeejtő harcban tartják lelkünket, akkor a szöngeszéggel szyntett halandó képtelen olyan önvizsgálódásra, mely átölelje életének minden mozzanatát, tettének minden irányát, érzelmeinek tartósdása lehetetlenné teszi, hogy higgadt nyugodtsággal évekre föl múltjának hű és teljes képét, amiért is szükséges az ősök, hogy az egyéb ünnepek közti Elül hónapnak kezdetétől, melynek nyolcadik napja ma ünnepelünk, naponta ~~kétszer~~ sófárkürt, hogy egész hónapon át figyelmeztessen szent az önvizsgálódásra. Tettünk s gondolkodásunk minden iránya ismétlődik s felszínre kerül egy hónap leforgása alatt, sorra szedhetjük az önvizsgálódás nehéz munkájának anyagát s kész vedhetőnek lépheteink az ítélet napján Isten elé szilárd elhatározással jobbítani meg jövő életünknek útját. – Ma van kezdete a vizsgálódás idejének; valjon életünk, cselekvéseink erkölcsileg ápoló változatosságában mely oldalról kezdjük meg a kutatást? Testünknek mai napon karunkba adja a vezérfonalat, midőn fölvett alapigéinkben kifejezett tiltalommal arra irányítja figyelmünket, amivel életünkben legtöbbet foglalkozunk, ami nélkül nem élhetünk: a táplálkozásra. Valamint a szemnek nevelésére sem kezdjük szomszédnak születése után nemes szemekre, magasztos ~~élet~~ célokra való tanítással, hanem mindenekelőtt testét fejlesztő s erősítő táplálékáról gondoskodunk, épúgy egy szerető anyja gondos odaadásával tanította Isten is a gyermek szent testét erős erkölcsi táplálékra, miután beleöltötte volna a szív s lélek szenvedő birtokának törvényeit, arcunkban figyelmeztet bennünket az szás önvizsgálódásunk munkájában első sorban hamos, testünk javát szolgáló táplálkozásra, miután lelkünk birtokáról óhajtanánk gondolkozni, midőn épen a mai napon tartja elénk a szigorú tiltalmat: דבורים ל (בבא א) לא יבין אל לא יבין ל כיוון zemmifele erőltetésel. – Elmélkedjünk tehát most az önvizsgálódásra rendelt időnek kezdetén, szuletésünk e fontos tiltalmáról, melyet óhajtunk évezredeken át óvakodott szóval, melyszóval életünk fennmaradásának egyik legszilárdabb oszlopa, melyet a mai szóval oly gondtalanul kezünk figyelmen kívül.

דבורים ל (בבא א) לא יבין אל לא יבין ל כיוון zemmifele erőltetésel, dönnök s erős, mert egészséges lélek csak egészséges testben lakhatik; ha beteg a test, beteg a lélek is. Földi világosságunk embere! Mily kifejlett mellel, büszkén felemelt homlokkal kiáltottak a tudomány óriási eszközeitől s bátorságtól oly ismeretekkel, amelyek bepillantani engedtek a természet s az emberi szervezet ~~szent~~ szent titkainak egyszínű jellegébe, s minthogy saját szemeikkel látták a szétszórtak okait, a fejlődés törvényeit, azon téves hit tartja fogva eszméletüket, hogy azon okok és törvények nem a láthatatlan Istennek bölcs akaratából keletkezhettek, hogy azon okok és törvények nem a láthatatlan Istennek bölcs akaratából keletkezhettek, hogy minő őstojásból pattanhatnak elő, azt a mindenkitő tudomány mélyében szemlélődjék feltalálni, – mellőtek állok most, s elszakítva minden vallásos, szenvedő magyarázattól, tisztán az általatok ismertetett tudomány szempontjából akarom alapigéinkben foglalt szigorú tiltalmat megismertetni véletek, hogy ép a tudomány útján, melyen Isten akaratának bűnös mindenki megszegésére vezetett bennetek, vezérelhetek vissza Istenhez. Az a tudomány azt tanítja, hogy olyan kezdőállapotok, melyek bűnbe sodorják az embert mint irgalmatlan indulatok, komorság, szenvedély, szelidség és vadság, azok egyes szervek az embernek testétől, vérmérsékletétől függnek; vagyanarra tudomány tanítja azt is, hogy az embernek, ha tudatosságára, jellemére tökéletes emberré akar válni, épen ~~az~~ szerben

mindenféle kötelezettségek alól kell tekintenie, hogy vérmérsékletét óvja meg a Középpontról való eltérésétől; de ugyanezen bálványozott tudomány tanítja azt is, hogy vérmérsékletének rendbentartása egyes-egyedül táplálkozásunktól függ, s lelkére köti az embereknek, hogy csak oly állatok húsával táplálkozzék, melyek belső szervezete a legtökéletesebb állati szervezet, a mi tehát legközelebb áll az emberi szervezethez, hogy azért olyan állatok húsát élvezze, amelyek tiszta füvekkel táplálkoznak, s ezeknek is csak húsát, nem pedig vérét és szivedékét, mert ha ezeket még a szelid házi állatoknak vére is befűtve az embernek veib az embert állatiassá teszi, úgy másrészt ép az állatok vérében és szivedékében van elrejtve a betegségeknek ezerféle csirája, melyek az embert idő előtt sírba döntik. Ezt tanítja ma, a fejlődés korszakában, mely lére szentve a tudomány, s az összes államok Kormányai, dicsérő gondoskodással óhajtva a népnek jólétét, millióinyi példákban tengetik a nép közöttt az olyanféle táplálkozásra szoruló kapcsos tudományokat, a veszedelmes betegségek elleni óvóintézkedéseket; a kórházak is kastélyokká átalakítják, a nagyvilágba a szigorúan betartandó rendszabályokat, s ti-különösen ha orvosok betegségnek veszélye fenyegeti a népet, eminősek bekövetkezésétől, oh ne adja az Isten, jelenben is betartani kell – milyen szemérmes tanulmányoraikat a védekező szabályokat, megkezdték a tudomány bálványos felfedezései előtt, feltétlenül – minden feltételt nélkül, minden okoskodás mellőzésével. Követik tanításait megszeretnitek még ha a legmegfoghatatlanabb dolgokat is. Követelni mert hát a mindenkinek tudomány kivánja, mert e szavak meg a halál angyala is repked a levegőben, megtanítani bizon pedig senki sem szeret. – Midőn ezelőtt évvel egész Európában dühöngött a kolera, Angliában egy szép reggelen arra ébredtek az emberek, hogy a Kormány a tudomány kutatásaira hivatkozva a legtiszaúbb ellenőrzés mellett elrendelte, hogy csak tiszta növényekkel táplálkozó házi állatok húsát szabad kimérni s lelkére kötötte a lakosságnak, hogy minden darab húsból kiszívni vérét; pezsgő mindenki nagy buzgósággal helyezkedett a szigorú megkívánt, csak a zsidók morogtak, mondván: hát negyszer évre volt szükége a tudománynak, hogy titkos rendőri hatalommal tiszteljen arra a titokzatos, melyet Izrael Isten nelletétől átkaik nagy tanítja Mózes apjától kaptak: Ne vis lo bas ki ke egyetek semmiféle gyülöletesek, semmi olyant ami mitha szándékos gyülöletet pontja az ember szervezetét, mely titokzatos kapcsolatban van és Mózes a népet arra szelíd s növényekkel élő, legtökéletesebb szervezetű állatokra, melyek táplálék s nem hatnak kártékonyan az ember vérmérsékletére; megtanította a népet az állatok levágásának arra módjára, mely megoldja a legnagyobb véredényeket s megakadályozza a vér megalvását; megtanította a népet a kimosásra, mely a még visszamaradt vért is elvonja a húsból; megismertette a népet az állat egyes szerveinek betegségére, mely megvizsgálandó mielőtt húsát élvezik, nehogy bennünk plántálja azt a betegséget. Ez utóbbinak fontosságát szemeiben láttátik be az államok s felügyelő orvosokat rendeltek a vágóhidakra, akik azonban csak az élő állatot vizsgálják meg, a levágottal pedig mitsem törődnek, holott a levágott állat belső szerveinek vizsgálásával, úgy amint mi tesszük, tünek szembe a legveszedelmesebb betegségeknek mint pl. a tüdővésznek csirái, amidőn mi eltiltjuk azon állat húsának élvezetét, melyeket azonban a felügyelő orvos az élő állatban észre nem vehet. Vagy nem csodálkoztok-e azon, hogy szenvedésnek eltiltja még a megengedett állatokénak is a hátsó részt, hacsak meg nincs tisztítva az izomrost és szivedékétől, nem csodálkoztok-e, ha most hallgatok, hogy a mindenkinek tudomány legnagyobban kimutatta, hogy a legveszélyesebb gyomorbajokat szám nemmel nem látható parányi állatocskák okozzák, melyek kiszívódnak az állat hátsó izomzatában s szivedékében tartózkodik s óva inti az embereket az ilyen étkezéstől, hacsak erőszakosan ki nem irtják az izmokat. Ugyebár megfogtok feltétlenül a tudomány parancsa előtt, s nem csodálkoztok-e, hogy Isten mert rendeletére) már sok ős előtt tanította meg Mózes Izraelt minden józanes tudományos kísérletek s kutatás nélkül. Valamint Isten mered továbbra is a világ teremtésének s örök változhatatlan törvényei fenntartójának, daczára, hogy a tudomány kikutatta s megismerte a fejlődés s fennmaradás törvényeinek változhatatlanságát, azonképen daczára annak, hogy a tudomány immár megtalálta a szabadság étkezési törvényeinek okait, úgy vagy csak Isten nál hozzánk e törvényektől, Isten aki egy szerető atya gondoskodásával tekintenertelve int bennünket Ne vis lo bas ki Izrael, ne egyél semmiféle gyülöletest

mert neked élned kell, élned erőben s egészségben hogy az élet igéreti meg ne döntessenek, élned kell úgy, hogy véredet meg ne rontsd, mert akkor lelkedet is megromlik s megrontod kiváltod: az emberiség és emberi méltóság mintaképe szerint állni a népek előtt. Szükséges szerint a tudományt, mely évszázadokat szolgál minden időben más-más eltérő egészségek hirdet s bizonyít, a legszigorúbb pontossággal követitek mindent, amit parancsol, bár meg nem értőd, fel nem foghatod, szót kétkedsz és szélsőrüségében, holott Istened szavát, melyet a történet megingathatlan bizonyítékaival szól hozzátok meg nem hallgatok s nem hálgatok a dőpatáll pontiltotta népek sírhantjai felett rendíthetetlenül erős szikla falat szerint állami szerelt, melynek homlokzatán évezreden át tündökölt Isten szava. Isten szavát ne essetek semmiféle gyűlöletesek, mely szavat ép az ugyan tudomány kutatás tisztitott meg az idők mohától s arannyozott be ujból. – Nem hallgattok sem a tudomány tanácsára, sem a szigorú intő figyelmeztetésére, s ti vétettek szolgáló szavát követve ép az ellenkezőt óhajtátok: elítélitek állatok húsát esszétek s élvezetek szerint, miféle élő állapotában boszedtok; szárnyasokat megtek szárnyaik le s nem gondoltok azzal, hogy a testiségek tanyájától, vérétől is megtisztitszátok; egyszerűtt állatok hasából vásárolttok melynek belsejét egyszerű lelkiismeretlen elvonja látta csak, s ebből is dőzsevelettek a megmételzerett irmazatéli létező részt; pedig most azt vélitek, hogy csak az irtetes, az ugyan élvezetet – gondolj Isten szavára és szavát ne egyél semmi gyűlöletest, mert nyál magad s családod iránti kötelességed ebe zokna hogy élj, nem pedig hogy fitkellemül élvezz! Bizon Istened sok élvezettel fontitta meg étkezési törvénye, de megóvta testi s lelki egészséget; most pedig a táplálkozásban szerzett élvezete testi karcsú, lelkét nyomorékká tette, melyt kipkelemé vált az ősi zsidó erények viselésére. Vétkeztek isteni szeretett szent étkezési törvény, melyt elvigyelő hatásával nemcsak a zsidó családi élet tisztaságát óvta meg, hanem fiait is visszatartotta a természetellenes és az emberi méltósággal össze nem jövő életmódtól; ma, zsidóság egy elvigyelő gátakat vakmerő kézzel ledöntöttedek, tekintetek csak körül s tegyétek csak azt a fájdalmas tapasztalást, hány zsidó családból távozott az étkezési törvényekkel együtt a lelket nemesítő szép családi élet is s a férfiaink? Nem-e ijesztő számban nőgyadnak és olyanok kik minden emberi méltóságot arcpirulásra ingerlő iszákosságnak hódolói váltak, amit a zsidóság soha nem ismert, minthogy étkezési törvényeinek tárottartó hatalma óvta meg.

Ezzel [illegible] elmúlt elsőtől, a holnapi naptól kezdve kezdjenek fel zsoltár templomaiban a Sofarkürtöt, hogy burditsák a kitartókat, felébresztik az alvókat erősítsék a szegényeket s ünnepélyálódásra szólitsák a gondtalanul élőket. Figyelmetek a Sófár hangjára s vizsgáljátok meg cselekvéseitektet, hogy úgy ünnepnappal lépheszedek az ujév ítélőnapján Isten elé. S vizsgálódástok pedig mai nap lecsökkenik odáig szerettetbe a vezérfonalat, midőn kozrátok értete szavát szavát ne essetek semmi gyűlöletest, mert beteg testben beteg a lélek is s nem tehetsz ujjonat meg napján Isten előtt erős fogadalmat nem vezethetsz lelkedet Istennek utján, hanem lelked parkinvelejét is nem vezérlés arra az életszövegre, melyet Isten jelölt ki számunkra, hogy testünk és lelkünk egymást erősítve s támogatva együttesen működhessék boldogságunk megszerzésén s emberi méltóságunk megóvásán. Amen

Budapest 1893. augusztus 12.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA